

Vavroušek (1944–95), první (a poslední) československý ministr životního prostředí.

„Zdá se mi, že ekologové se dnes většinou nesnaží říci, co je obecně platné, ale co je možné. Není to stav v zásadě špatný, ale není to také intelektuálně zcela uspokojující. Často se sám sebe ptám: Budeme kdy schopni říci něco skutečně obecného kromě faktu, že to co ekologie studuje, je nesmírně složité? Nejhodnotnější je v ekologii dlouhodobý výzkum (řádově desetiletí – jediné tak můžeme odlišit epizody od obecných procesů, šum od trendů).“ Marcel Rejmánek, botanik, ekolog, v r. 1983 emigroval, působí na univerzitách v USA. Dále odpovídali profesor Univerzity Kar-

lovy Bedřich Moldan, dříve český ministr životního prostředí a senátor, Zuzana Švabinská-Vejrychová (1912–2004), adoptivní dcera malíře Maxe Švabinského, botanik a ochránce přírody Jeseníků Leo Bureš, botanik Zdeněk Černošský (1910–2001), ekolog lesa a krajiny Josef Fanta, kustod herbářových sbírek Jiří Hadinec, spisovatelka Marie Kubátová, biolog Ivan Málek (1909–1994), botanik František Procházka (1939–2004), zoolog, ochránce přírody a cestovatel Petr Rybář, fyziolog Bohdan Slavík a environmentální ekonom Jaroslav Stoklasa (1926–2007).

Kniha je vydána skromně, ale je sličně a přehledně upravena. Klíčová slova mají

sloužit k rychlé orientaci o obsahu a zaměření vědeckého sdělení v odborných publikacích. Klíčové myšlenky obsažené v rozhovorech Pavla Kováře s osobnostmi pomáhají k lepší orientaci v idejích, názorech a představách, které před 20 lety pomáhaly formovat naši současnost.

**Oftis, Ústí na Orlicích 2007, 208 str.
Cena 94 Kč**

Redakčně upraveno, v plném znění recenze vyšla v časopise Veronica (A. Buček: Klíčová slova a klíčové myšlenky po 20 letech. Veronica 2009, 6: 28).

Antonín Buček

RECENZE

Rozhovory z přelomu tisíciletí Pavel Kovář: Rozhovory se Živou

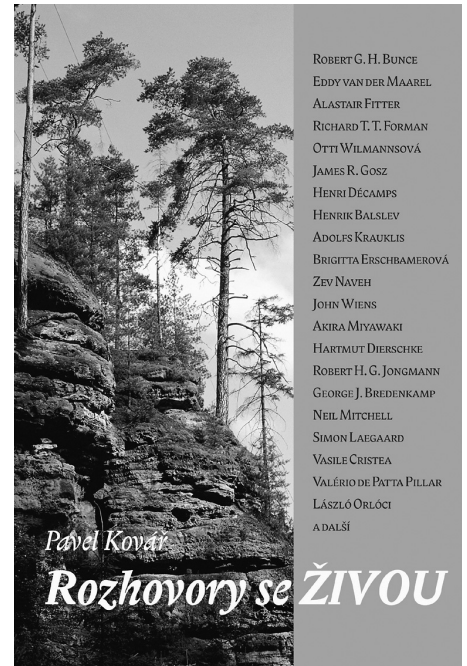
V letech 1997–2002 vedl Pavel Kovář opět rozhovory s vědci, pedagogy, studenty a umělci o přírodě a jejím poznávání, o přírodních vědách, o výchově přírodovědců a jejich uplatnění a o biologických inspiracích v umění a architektuře. Rozhovory byly průběžně publikovány v Živě. Ovšem teprve jejich shrnutí v jedné knížce umožňuje čtenáři plynulě přemýšlení o základních otázkách, které si kladou všichni, kdož mají přírodu rádi, studují ji nebo v ní hledají inspiraci. Otázky, které P. Kovář kladl, jsou zasvěcené, promyšleně formulované a inspirují tedy všechny tázané k promyšleným odpovědím o poslání a smyslu studia přírody, o metodách a organizaci přírodovědeckého výzkumu, o způsobu uplatnění výsledků, o výchově a výuce biologie a o významu její popularizace.

V první, nejrozsáhlejší části publikace jsou shrnuty rozhovory s 21 vědci z disciplín, které Pavel Kovář nejlépe zná, tedy ekologie, botaniky a nauk o krajinném prostoru. Každý rozhovor je uveden fotografií a stručným představením vědecké dráhy a výsledků jednotlivých dotazovaných. Výběr osobností je zárukou, že jejich odpovědi budou obsahovat myšlenky, směřující k nalézání dlouhodobě platných východisek. Reprezentativnost tohoto výběru mohou nejlépe posoudit u krajinných ekologů – Robert G. H. Bunce, Richard T. T. Forman, Adolf Krauklis, Zev Naveh a Robert H. G. Jongmann patří nesporně k těm, kteří dlouhodobě formovali současnou ekologii krajiny. Přemýšlivý čtenář nalezne v odpovědích řadu důležitých podnětů. Uvedu alespoň dva příklady. Otti Willmannsová z univerzity ve Freiburgu, která vyznává motto Zkoumat přírodu, abychom ji mohli chránit, odpovídá na otázku o nejvíce progresivním směru současné ekologie: „Odvětvím teoretické a prakticky uplatnitelné ekologie s velkou budoucností může a snad i musí být biocenologie“. Definuje biocenologii jako obor, který se zabývá interakcemi mezi rostlinami a živočichy v početných

a rozličných typech biocenóz. Pro současnou situaci české vědy je významné varování, kterým uzavírá Neil Mitchell z univerzity v Aucklandu na Novém Zélandu svou odpověď na otázku o spojení vědy s praxí: „Očekávám, že ekonomické reformy, které ve vaší zemi probíhají, povedou k nové, racionální ekonomii, takové, jako má Nový Zéland. Pokud se to stane, věda a univerzity budou nuceny podřídit se dominantnímu ekonomickému vzoru. Chtěl bych doufat, že v České republice věda neutrpí příliš velké škody, ztráty v kariérní struktuře a také ztráty v řemeslných badatelských schopnostech, jako k tomu došlo na Novém Zélandu“.

Poslední otázka všem vědcům se týkala významu popularizačních časopisů typu Živa. Odpovědi jsou shrnuty v přehledu a jednoznačně zdůrazňují důležitou roli popularizace, a to, že časopisy jako Živa jsou „absolutně neodmyslitelné, zásadní“ (R. T. T. Forman). Odpovědi na poslední otázku by se měly stát povinnou četbou pro všechny, kdo rozhodují o různých formách podpory populárně vědeckých časopisů, které jsou „nepostradatelné k přemostění propasti mezi světem vědy a vzdělanou veřejností“ (J. Wiens).

Druhá část knihy se věnuje rozhovorům s pedagogy (gymnázií, středních odborných škol a vysokých škol) a studenty (bakalářského, magisterského a doktorského studia). Soubor odpovědí je až překvapivě podnětný pro současnou diskuzi o školství. Ve třetí části knihy shrnul P. Kovář rozhovory s absolventy přírodovědně zaměřených vysokých škol, kteří se úspěšně uplatnili mimo svou původní odbornost. Soubor odpovědí politika (L. Ambrozek), tajemnice velvyslanectví (H. Rambousková), diplomata (J. Kára), vedoucího projektu soukromé firmy (Z. Skála), okresního ředitele Policie ČR (P. Křivka) a administrátora římskokatolické farnosti (J. Jirásek) dokumentuje nejen překvapující šíři oborů, v nichž se absolventi uplatnili, ale i zásadní význam racionálního způsobu myšlení, ke kterému je dovedlo studium

ROBERT G. H. BUNCE
EDDY VAN DER MAAREL
ALASTAIR FITTER
RICHARD T. T. FORMAN
OTTI WILLMANNSOVÁ
JAMES R. GOSZ
HENRI DÉCAMP
HENRIK BALSLEV
ADOLFS KRAUKLIS
BRIGITTA ERSCHBAMEROVÁ
ZEV NAVEH
JOHN WIENS
AKIRA MIYAWAKI
HARTMUT DIERSCHKE
ROBERT H. G. JONGMANN
GEORGE J. BREDEKAMP
NEIL MITCHELL
SIMON LAEGAARD
VASILE CRISTEA
VALÉRIO DE PATTA PILLAR
LÁSZLO ORLÓCI
A DALŠÍ

přírodovědy. Rozhovory se Živou uzavírá (v Živě již nepublikovaný) fragment rozhovoru s architektem Vlado Miluničem a malířem Jiřím Sopkem o biologických inspiracích v jejich díle, doplněný 12 barevnými ukázkami jejich prací. Názory na vnímání přírody a uplatnění přírodních vjemů v architektuře a výtvarném umění dobře ilustruje závěr odpovědi V. Miluniče a současně závěrečná věta celé knihy: „Pro celek je klíčová diverzita ohleduplná k přírodě“.

O nápaditou a přehlednou grafickou úpravu a sazbu knihy se zasloužil Jan Franta, kvalitní tisk zajistila Serifa, s. r. o., vydání publikace podpořila Česká společnost pro krajinnou ekologii (CZ–IALE). Podobně jako v předešlém souboru rozhovorů z r. 1989 kniha předkládá klíčová slova a myšlenky, tentokrát z přelomu tisíciletí. Slova a myšlenky, která nás budou dlouhodobě ovlivňovat.

**Vyšlo za podpory časopisu Živa a České společnosti pro krajinnou ekologii (CZ–IALE), Praha 2009, 178 str.
Doporučená cena 255 Kč**